

Subvencie pre energiu a obnoviteľné zdroje energie

Štátne finančné intervencie boli v odvetví energetiky po mnohé roky bežným javom. Vlády využívali subvencie na zabezpečenie dodávok energie, zníženie znečisťovania ovzdušia a emisií skleníkových plynov, posilnenie konkurencieschopnosti, poskytovanie sociálnych výhod a ochranu zamestnanosti.

Otázka je, do akej miery boli efektívne? Okrem toho, politické priority a technologické vymoženosti sa menia. Jestvujúce subvencie by sa mali hodnotiť, aby sa zistilo, či odzrkadľujú aktuálne potreby spoločnosti ako celku. Prínosom pre takéto hodnotenie je tento odhad súčasných subvencií v starých členských štátoch EÚ (EÚ-15) s osobitným zameraním sa na obnoviteľné zdroje energie.

Čo sú to subvencie na energiu?

Neexistuje jednotná definícia pre subvencie v oblasti energetiky alebo zosúladený mechanizmus nahlasovania subvencií. Za účelom poskytnutia čo najucelenejšieho obrazu si EEA všimla rôzne priame a nepriame mechanizmy podpory (EEA, 2004). Rozpočtové subvencie sú prevody, ktoré sa v účtovníctve štátu objavujú ako vládne výdavky. Príkladom sú priame hotovostné prevody pre výrobcov energie, spotrebiteľov a s nimi súvisiace subjekty a pôžičky s nízkymi úrokmi alebo so zníženými úrokmi, ktoré sponzoruje vláda. Príklady pre mimorozpočtové subvencie: výnimky a úľavy na daniach, prednostný prístup na trh, regulačné mechanizmy podpory a prednostný prístup k prírodným zdrojom.

Tabuľka 1. Odhad celkových subvencií na energiu v roku 2001, v EÚ-15, v miliardách eur

	Pevné palivo	Ropa a plyn	Jadrová energia	Obnoviteľná energia	Spolu
Z rozpočtu	> 6,4	> 0,2	> 1,0	> 0,6	> 8,2
Mimo rozpočtu	> 6,6	> 8,5	> 1,2	> 4,7	> 21,0
Spolu	> 13,0	> 8,7	> 2,2	> 5,3	> 29,2

Poznámka: Subvencie na energiu sa pridelujú palivám na základe výrobných vstupov. Vylúčené sú externé náklady.

Zdroj: EEA.

Odhad subvencií na energiu v EÚ-15

Použili sa údaje z rôznych zdrojov. Podľa dostupnosti údajov bol rozsah štúdie obmedzený na EÚ-15.

Celkové subvencie (s vylúčením externých nákladov) sa odhadujú na asi 29 miliárd eur ročne (tabuľka 1). Kým pevné palivá dostali najväčší podiel subvencií, obnoviteľné zdroje energie dostali podstatne vyššiu podporu podľa jednotky vyrobenej energie, než iné palivá. Zdá sa teda, že vlády si uvedomujú, že obnoviteľná energia je ešte nedospelý priemysel, ktorý potrebuje viac podpory z hľadiska technológií a trhu, aby sa mohol naplno komerčne rozvinúť.

Pevné palivá. Značné subvencie pre uhoľný priemysel pokračujú v Nemecku (viac ako 4 miliardy eur) a v Španielsku (viac ako 1 miliarda eur). Mimorozpočtová podpora je obzvlášť vysoká v Nemecku (asi 3,5 miliardy eur).

Ropa a zemný plyn. Ropa dostáva len malú podporu, najčastejšie z mimorozpočtových zdrojov, najvyššia je v Holandsku (0,9–2,4 miliardy eur), v Spojenom kráľovstve (asi 1,4 miliardy eur) a v Taliansku (asi 0,9 miliardy eur).

Jadrová energia. Podpora z rozpočtu pre jadrovú energiu prichádza z grantov na vedu a výskum od členských štátov (najmä Francúzsko, Nemecko a Taliansko) a Európskeho spoločenstva. Číselné údaje nezahŕňajú náklady za nezaplatenie poistenia na krytie plnej zodpovednosti.

Obnoviteľná energia. Podpora pre obnoviteľnú energiu v súčasnosti už dobre funguje v EÚ-15. Každý členský štát poskytuje kombinovane cenu s podporou prostredníctvom garantovanej výkúpnej ceny energie, obligácií alebo konkurenčných výberových konaní spolu s kapitálovými subvenciami a fiskálnymi mechanizmami (tabuľka 2). V roku 2001 boli najvyššie podpory zaznamenané v Nemecku a v Taliansku, kde bola poskytnutá viac ako 1 miliarda eur, najčastejšie vo forme garantovanej výkúpnej ceny energie.

Elektrina. Značnú časť mimorozpočtových zdrojov poskytlo na podporu spotreby elektriny Holandsko (viac ako 1,5 miliardy eur), Spojené kráľovstvo (asi 1,5 miliardy eur) a Nemecko (asi 1,8 miliardy eur).

Subvencie a obnoviteľná energia

Súčasná situácia je charakterizovaná liberalizáciou energetického trhu a privatizáciou, ktorá vedie k tomu, že ceny sú nižšie než to bolo obvyklé, k väčšej cenovej nestálosti a k zvýšeniu komerčného rizika v súvislosti s investíciami do nových kapacít. Plánovači z oblasti energetiky už začali vyjadrovať znepokojenie nad súčasnými obmedzenými úrovňami investícií súkromného sektoru do nových kapacít, z hľadiska plánovanej spotreby energie v priebehu nasledujúcich 30 rokov. Akékoľvek oneskorenie vyradenia starých elektrární na fosílna palivá z prevádzky za účelom zabezpečenia dodávok sťaží znižovanie emisií skleníkových plynov v súlade s medzinárodnými požiadavkami.

Obnoviteľné zdroje energie môžu zohrať svoju úlohu pri znižovaní emisií skleníkových plynov, pri zabezpečovaní dodávok energie a pri znížení cenovej nestálosti. Tieto prínosy sú odzrkadlené v politických cieľoch ako sú indikatívne ciele EÚ pre obnoviteľnú energiu pre rok 2010. Tieto ciele však nebudú dosiahnuté, ak zotrváme na súčasnej úrovni politickej a finančnej podpory.

Zoznam literatúry:

EEA (2004): *Energy subsidies in the European Union, a brief overview*. Technická správa EEA 1/2004.
Stenzel, T. Foxon, T. and Gross, R.(2003): *Review of renewable energy development in Europe and the US*. Správa pre DTI Renewables Innovation Review október 2003, ICCEPT.

Tabuľka 2. Politika podpory pre technológie na obnoviteľnú energiu v EÚ-15

Krajina	Kapitálové subvencie	Garantovaná výkúpna cena energie	Certifikáty/ obligácie	Konkurenčné výberové konanie	Fiskálne mechanizmy
Rakúsko	X	X	H		X
Belgicko	X	X	X		X
Dánsko	H	X			X
Fínsko	X				X
Francúzsko	X	X		X	X
Nemecko	X	X			X
Grécko	X	X			X
Írsko	X			X	X
Taliansko	X	H	X		X
Luxembursko	X	X			X
Holandsko	X	X	X		X
Portugalsko	X	X			X
Španielsko	X	X			X
Švédsko	X		X		X
Spojené kráľovstvo	X		X	H	X

Poznámka: X = súčasne uplatňovaný mechanizmus, H = politika v minulosti, teraz zmenená.

Zdroj: Upravené podľa Stenzla, Foxona a Grossa (2003).

